

สรุปการค้นคว้า

เรื่อง การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)

และการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research)

เสนอ รองศาสตราจารย์.ดร.สมศักดิ์ ภูวิภาดาบรรณ

โดย นายปริวัตร เชื้อนแก้ว **รหัสนักศึกษา** 4882086 **สาขาวิชา** สถิติและวิจัยทางการศึกษา

รายวิชา 055770 การวิจัยทางการศึกษาศาสตร์(Research in Education) ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2548

.....

การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research)

วิธีการวิจัย (Research Method) สามารถแบ่งได้เป็นหลากหลายวิธี ซึ่งวิธีการวิจัยที่เป็นที่ยอมรับมากอันหนึ่งก็คือ **วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research method)** และวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research method)

การวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) คือ การแสวงหาความรู้ความจริงของปรากฏการณ์ทางสังคมและวัฒนธรรม (Social and Cultural phenomena) ภายใต้บริบท (Contextual) ในทุกมิติที่ปรากฏการณ์นั้นเกิดขึ้น ตัวอย่างของกระบวนการวิจัยคุณภาพ เช่น การวิจัยเชิงปฏิบัติการหรือการวิจัยในชั้นเรียน (Action Research) การวิจัยรายกรณี (Case study Research), การวิจัยชาติพันธุ์ (Ethnography Research) เป็นต้น

ที่มาของข้อมูลเชิงคุณภาพได้จากการสังเกต (Observation) การวิจัยค้นคว้าหรือสำรวจในสถานที่จริง (Participant observation or Fieldwork) การสัมภาษณ์ (Interviews) การใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) เอกสาร (Document) และหนังสือ (Text)

ปรัชญาพื้นฐานของการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ปรากฏการณ์นิยม (Phenomenologist)

- ปรากฏการณ์ทางสังคมเกิดจากการเลือกแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ต่อเงื่อนไขต่างๆตามความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม
- คนในทำนองที่เข้าใจอย่างแท้จริง

2. ปฏิสัมพันธ์ทางสัญลักษณ์ (Symbolic Interaction)

- บุคคลแสดงพฤติกรรมตามประสบการณ์ที่สั่งสมและเลือกที่จะตอบสนองหรือไม่ตอบสนองต่อเงื่อนไขนั้นๆ
- หากต้องการเข้าใจพฤติกรรมต้องศึกษาวัฒนธรรม แบบแผน หรือวิธีการดำเนินชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์

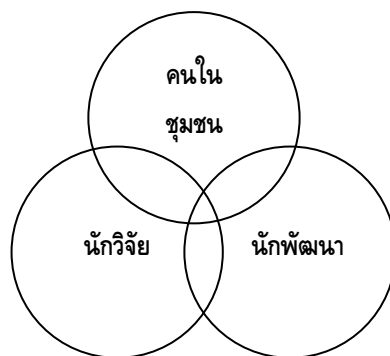
ลักษณะสำคัญของการวิจัยเชิงคุณภาพ

1. ศึกษาปรากฏการณ์สังคมโดยภาพรวมจากหลายมิติ
2. ศึกษาติดตามระยะยาว (สภาพการณ์เปลี่ยนแปลงในระยะต่างๆ) และเจาะลึก (ทำความเข้าใจอย่างลึกซึ้ง)
3. ศึกษาจากสภาพแวดล้อมตามธรรมชาติ (Field Research)
4. ให้ความสำคัญและเคารพในความเป็นมนุษย์ของผู้ถูกวิจัย สร้างความสนิทสนมไว้วางใจและไม่นำข้อมูลไปก่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้ถูกวิจัย
5. ใช้การพรรณนา (ลักษณะที่ปรากฏให้เห็นชัดเจน เช่น ที่ตั้งทางภูมิศาสตร์) และตีความสร้างข้อสรุปโดยการวิเคราะห์แบบอุปนัย
6. เน้นตัวแปรด้านความรู้สึกนึกคิด จิตใจ และความหมายที่บุคคลกำหนด

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR)

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory Action Research: PAR) เป็นการรวมทั้งการวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) และการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participatory Research) เข้าด้วยกัน กล่าวคือ เป็นการวิจัยที่พยายามศึกษาชุมชน โดยเน้นการวิเคราะห์ปัญหา ศึกษาแนวทางแก้ปัญหา วางแผนดำเนินเพื่อแก้ไขปัญหา ปฏิบัติตามแผน และติดตามประเมินผล โดยทุกขั้นตอนมีสมาชิกในชุมชนเข้าร่วมด้วย

การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมจะถือว่า คนในชุมชนเป็นผู้ที่มีความรู้ดีเท่า ๆ กับนักวิจัย/นักพัฒนาในการศึกษาชุมชน การกำหนดปัญหา การเลือกปฏิบัติการ และการวิเคราะห์ประเมินผล ในการดำเนินการดังกล่าวจึงต้องปฏิบัติงานร่วมกันอย่างเท่าเทียม ดังแผนภูมิ

ความสัมพันธ์ของผู้ร่วมกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

- นักวิจัย : รู้เชี่ยวชาญด้านแนวคิดทฤษฎี ระเบียบวิธีวิจัย
- นักพัฒนา : มีความรู้ มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนาแก้ปัญหาในชุมชนตามนโยบาย
- ชุมชน : มีความรู้เกี่ยวกับชุมชน ทั้งปัญหา ความต้องการ ข้อจำกัดของชุมชน ทั้งสามฝ่ายร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและยอมรับซึ่งกันและกันตลอดกระบวนการวิจัย

กระบวนการและขั้นตอนการทำวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาวิเคราะห์ปัญหา และกำหนดความต้องการจำเป็นในการพัฒนา

ขั้นตอนที่ 2 วางแผนโครงการ

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองปฏิบัติตามแผนหรือโครงการ

ขั้นตอนที่ 4 ประเมินผล/สรุปในภาพรวม

16 หลักการของการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม

1. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) เป็นวิธีการพัฒนารูปแบบสังคมโดยการเปลี่ยนแปลงตัวมันเอง และศึกษาถึงผลที่เกิดจากการเปลี่ยนแปลง
2. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) เป็นสิ่งที่เกิดจากผู้ร่วมมืออย่างแท้จริงซึ่งก่อให้เกิดวงเวียนต่อเนื่อง(Continuing spiral) ของการวางแผน(Planning),การทดลองปฏิบัติ(Acting),การสังเกต(Observing) และการสะท้อนกลับ(Reflecting)
3. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) คือ การร่วมมือ(Collaborative)
4. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) สร้างวิฤติส่วนชุมชน(Self-critical communities) ของการมีส่วนร่วมและการร่วมมือของชุมชนในกระบวนการวิจัย
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) เป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ(Systematic learning process)
6. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) พาดพิงถึงผู้มีส่วนร่วม เกี่ยวกับการทักษะของพวกเขา
7. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) ต้องการให้ผู้มีส่วนร่วมเติมทักษะ(Their practices) ความคิด(Ideas) และการคาดการณ์ล่วงหน้า(Assumptions) เกี่ยวกับชนบธรรมเนียม(Institutions)
8. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) ไม่ได้รักษาข้อมูลซึ่งพรรณาส่งที่เกิดขึ้นอย่างเที่ยงตรงเท่าที่เป็นไปได้เพียงอย่างเดียว แต่ยังรวบรวมและวิเคราะห์ข้อตกลงของกลุ่ม(Group judgments) ผลกระทบและความรู้สึกเกี่ยวกับสิ่งที่กำลังเกิดขึ้น
9. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) ทำให้ผู้ร่วมมือมองเห็นประสบการณ์ของตัวเอง
10. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) คือ กระบวนการปกครอง(Political process)
11. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) ทำให้เกิดการวิเคราะห์วิฤติของการจัดการโครงสร้างสถานการณ์(Situations)(โครงการ,โปรแกรม,ระบบ) ในการทำงานของผู้ร่วมมือ
12. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) เริ่มต้นโดยการทำการเปลี่ยนแปลงเบื้องต้น (Minor changes) ซึ่งแต่ละคนสามารถจัดการและควบคุมได้

13. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) เริ่มต้นโดยผู้วิจัยเล็กๆของการวางแผน (Planning) , การทดลองปฏิบัติ(Acting),การสังเกต (Observing) และการสะท้อนกลับ(Reflecting) ซึ่งช่วยให้สามารถกำหนดผลลัพธ์(Issues) ความคิด(Ideas) และสามารถคาดการณ์ล่วงหน้า(Assumptions) ได้อย่างชัดเจน
14. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) เริ่มต้นจากกลุ่มความร่วมมือเล็กๆ แต่กว้างขวางในหมู่นักวิจัยเชิงปฏิบัติการ
15. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) ต้องการให้ผู้ร่วมมือสร้างข้อมูลการพัฒนาของตัวเอง
16. การวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม(Participatory Action Research) ต้องการให้ผู้ร่วมมือให้แสดงผลของการทำงานในสังคมของพวกเขาแก่ผู้อื่น

ข้อคิดเห็น/ข้อเสนอแนะ

1. ข้อมูลเกี่ยวกับการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมสามารถค้นคว้าได้จากแหล่งความรู้หลากหลาย เช่น ห้องสมุด และอินเทอร์เน็ต ซึ่งอาจารย์ได้มอบหมายให้ไปค้นคว้ามาจากอินเทอร์เน็ต และข้าพเจ้าได้ลองปฏิบัติดูแล้วพบว่าข้อมูลให้ศึกษามากมาย แต่ส่วนใหญ่เป็นภาษาอังกฤษ ซึ่งคำศัพท์แปลยากและบางทีก็แปลได้หลายความหมายทำให้งงไปหลายข้อ ซึ่งข้าพเจ้าอาจจะแปลผิดแปลถูกบ้างแต่ก็พยายามอย่างที่สุดแล้ว
2. คำอธิบายที่เป็นภาษาอังกฤษมีความละเอียดมาก บอกถึงความเป็นมา ส่วนประกอบและวิธีการวิจัย มีหลายเว็บไซต์ที่น่าสนใจแต่แค่เห็นตัวหนังสือเล็กๆมากมายก็หมดกำลังใจไปมากที่สุด
3. ถ้าเป็นไปได้อยากให้อาจารย์กำหนดเว็บไซต์ต่างประเทศซัก 3-5 เว็บไซต์ให้นักศึกษาไปค้นคว้า เพื่อจะได้ช่วยกันเช็คหาข้อมูลที่ถูกต้อง
4. ความจริงแล้วสิ่งที่ได้ศึกษามากกว่าที่เขียนแต่ก็กลัวว่าจะมากเกินไปเพราะอาจารย์บอกว่าให้ทำเป็น minute paper เลยไม่ได้เขียนทั้งหมด แต่ข้าพเจ้าคิดว่าน่าจะเพียงพอระดับหนึ่งแล้ว
5. ประโยคบางประโยคอาจจะเพี้ยนๆไปบ้างก็ขอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วยครับ เพราะแปลจากภาษาอังกฤษ บางประโยคแปลเองงงเอง แต่ก็พยายามที่สุดแล้วครับ

สิ่งที่อยากรู้เพิ่มเติม

1. ข้อมูลที่ศึกษาค้นคว้ามามากมายไม่เคยพบเคยเจอมาก่อน และไม่คิดว่าความหมายของการวิจัยแต่ละอย่างจะมีขนาดนี้ เหมือนกับว่านักวิจัยคนหนึ่งก็คิดอีกอย่างหนึ่ง นักวิจัยอีกคนก็คิดอีกอย่างหนึ่ง แต่โดยรวมแล้วมีลักษณะของกระบวนการคล้ายๆกัน ทำให้ไม่รู้ว่าเอาเข้าจริงๆแล้วนักวิจัยแต่ละคนจะคิดเหมือนกันหรือเปล่า แล้วผู้ที่สนใจเรื่องการวิจัยจะได้รับความรู้ที่แท้จริงหรือไม่
2. เราจะทำอย่างไรให้สามารถแปลศัพท์ภาษาอังกฤษให้มีความหมายตรงกับสิ่งที่เราต้องการศึกษาอยู่
3. ควรจะมีการปรับปรุง(update) ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการวิจัยเสมอหรือไม่ เพราะกระบวนการวิจัยมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา ลังเกตจากอินเทอร์เน็ต ข้อมูลที่เรามีล้าหลังไปแล้วหรือยัง

ที่มา : www.caledonia.org.uk/par.htm

www.thai-folksy.com/elearning/research/way/06-par.html

www.watpon.com

www.qual.auckland.ac.nz